
TEMAGRUPP MINSKA ANVÄNDNING AV PLAST OCH DESS KLIMATPÅVERKAN

INLEDNING

Temagruppens område

Temagruppens fokus är att minska plast till förbränning. I flera andra temagrupper behandlas också plast, ex nedskräpning och förpackningar. Temagruppen har bestått av 9 deltagare från främst avfallsverksamhet och kommun.

Mängder/flöden

I Sverige är plastförpackningar (325 000 ton) den största enskilda plastkällan, sedan kommer byggsektorn (262 000 ton), som är en outvecklad plastström (endast 0,8% återvanns därifrån 2017).

År 2021 samlade FTI in ca 2800 ton plastförpackningar i Dalarna, motsvarar ca 9 kg/person.

I restavfallet felsorteras mycket plast, och beräkningar indikerar att ca 5000 ton plastförpackningar ligger i restavfallet.

Dessutom läggs mycket plast i det brännbara grovavfallet på kommunernas återvinningscentraler (hårdplast, mjukplast, plastförpackning). Beräkningar indikeras att ca 2100 ton plast läggs i brännbar container i

Dalarna där >90 % skulle kunna materialåtervinnas.

Aktörer

Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) har ansvaret för att samla in och omhänderta plastförpackningar. Insamlingsansvaret övergår till kommun 2024-01-01.

Kommunernas avfallsverksamhet har ansvaret för insamling av plast i grovavfall.

Kommunens miljöverksamhet har tillsynsansvar.

Entreprenörer driver insamling och materialåtervinning av främst hårdplast.

Naturvårdsverket har sedan år 2020 uppdraget att vara nationell samordnare kring hållbar plastanvändning.

Lagstiftning

I förordning förpackningar upptas följande gällande plast;

- Förpackningar som innehåller mer än 50 procent plast - i genomsnitt minst 30 procent av förpackningsmaterialet ska bestå av återvunnen plast senast från och med år 2030.

- En producent av förpackningar som innehåller mer än 50 procent plast ska effektivt bidra till att nå målet.
- Återvinningsmål förpackningsmaterial av plast - minst 50 procent per år till och med år 2029 och därefter minst 55 procent per år (ej plastflaskor).
- Nedskräpning av förpackningar som är engångsplastprodukter ska ha minskat med 50 procent från och med år 2030 jämfört med år 2023. Mäts via skräpmätningar.
- Fastighetsnära insamling av plastförpackningar ska vara införd senast 2027-01-01
- Från 2027-01-01 ska skrymmande plastförpackningar kunna lämnas på ÅVC
- Från 2026-01-01 ska plastförpackningar samlas in från torg, parker och populära platser > 2000 m² och på andra platser där det finns betydande mängder (ex gågator) och där kommunalt renhållningsansvar finns
- Från 2024-01-01 ska serveringsställen ordna med sortering förpackningar
- Från 2024-01-01 ska verksamheter sortera förpackningar
- Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.
- Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 till minst 65 viktprocent.
- Antalet tunna plastbärkassar inte ska inte överskrida 40 påsar per person och år den 31 december 2025

SAMMANFATTANDE ANALYS

Borlänge kommun har i fullmäktige beslutat vara klimatneutrala år 2030, vilket innebär fossilfri förbränning och att plast ska tas bort från avfall som förbränns. Fossilt avfall bidrar till hög klimatpåverkan och i takt med ökande priser på utsläppsrätter så stiger förbränningskostnaderna och väntas hamna mellan 1000 – 1500 kr/ton inom några år. Till stor del gäller detta hela avfallsförbränningsbranschen. Detta ger både klimatmässiga och ekonomiska incitament att förebygga och materialåtervinna plast.

Källsorteringen av plastförpackningar är mycket bristfällig där bara ca 30 % av plasten under kommunalt ansvar sorterades ut för materialåtervinning, där 50% är felsorterat i restavfallet och 20 % ligger i det brännbara grovavfallet.

I nya förordningen om förpackningar anges mål om materialåtervinning, se Lagstiftning. Vi når målen för metall- och glasförpackningar redan nu men inte avseende plast- och

Agenda 2030

Flertal globala hållbarhetsmål berörs.

Nationella mål

Flera nationella miljö kvalitetsmål berörs, kanske främst begränsad klimatpåverkan. Beslutade mål i befintlig lagstiftning och i miljömålssystemet innefattar att:

pappersförpackningar. Gällande plastförpackningar är målet 55 % materialåtervinning 2030 och det kräver stora insatser för att nå det målet. Efterfrågan av plastråvara är stor och stigande på grund av världsmarknadsläget och i rena kvaliteter kan plasten ha ett betydande värde.

Svensk Plaståtervinning samlar in plastförpackningar från hushåll, bland annat från Dalarna. Återvinningsgraden för plastförpackningar från hushåll låg kring 18% år 2021. Återvinningsgraden för den plast som kom in till Svensk Plaståtervinning låg på ca 35 % år 2021. Orsaker till att insamlad plast ej kan återvinnas är främst dålig design, svag efterfrågan vissa kvaliteter och bristande teknik förbehandla plast. Utvecklingen går dock starkt framåt i anläggningen.

Det finns främst två aktörer som samlar in hårdplast, Van Werven och Stenarecycling, som båda har egna anläggningar i Småland.

Robotsortering är ett verktyg för att för att bland annat kunna sortera plastfraktioner eller utsortera bland annat plast från restavfall eller bygg- och rivningsavfall. Det finns flera anläggningar i Sverige med robotsortering av avfall.

Det pågår mycket forskning och utveckling inom plastbranschen. Ett samfinansierat projekt (Unity projektet) av Vinnova, Naturvårdsverk och Avfall Sverige som nyligen presenterats om möjlighet att minska antalet plaster visar att det finns goda förutsättningar till högre materialåtervinning om antalet plaster minskar. För att lyckas krävs att många parter i processen bidrar från tillverkare till de som efterfrågar och upphandlar plastprodukter. Exempel på åtgärder är införa märkningssystem för plast som underlättar

inköp och sortering, stimulera transparent plast och återvinningskompatibla etiketter.

Även kemisk plaståtervinning forskas det kring, främst genom Borealis i Stenungsund. Tekniken väntas inom några år (2025) möjliggöra att plaster kemisk behandlas för tillverkning av ny plastråvara vilket kan underlätta att fler plastsorter kan materialåtervinnas (pyrolysis). I Finland genomförs redan kemisk plaståtervinning, i stor industriell skala (Neste), med målet att 2030 kunna materialåtervinna 1 miljon ton plast. Avfall Sverige har tagit fram ett flertal rapporter kring plast och förbränning, bland annat en handbok för att minska plastavfall till energiåtervinning. I den anges bland annat;

- Viktigast i kommun är att sätta mål och underlätta sortering hos kommuninvånare och verksamheter, informera om vikten av källsortering samt sätta mål och minska egna inköp och användning av plast
- För energibolag är det också viktigt att differentiera avgifter och följa upp klimatpåverkan och andel plast till avfallslämnare

Naturvårdsverket har under 2021 presenterat en färdplan för hållbar plastanvändning, bland annat;

- Resurssmart användning, ex flergångsprodukter och resurssmarta affärsmodeller
- Råvara och produktion med minimal miljöbelastning
- Kraftigt ökad och högkvalitativ materialåtervinning, ökad källsortering och materialåtervinning

- Minska läckage av plast till naturen, minskad nedskräpning och mikroplaster till haven Plast som

materialåtervinns istället för förbränns ger klimatnytta på ca 0,6 kg CO₂/kg plast (förebygga 2,1).

VAD VILL VI GÖRA

Minska förbränning av plast genom att markant öka källsortering av plastförpackningar i hushåll och kommunala verksamheter samt samla in plast vid återvinningscentraler för materialåtervinning.

PRIO anger grupper som prioriterade 29/11: A=3 eller fler grupper; B=1-2 grupper

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Plastförpackningar					
Utveckla fastighetsnära insamlingssystem av plastförpackningar	Krav enligt förordning införs mellan 2024-2027		X	A	
Utveckla hushållens attityder och beteenden kring konsumtion av plast	Höja kunskap kring plast Minska inköp av plast, framförallt plast som kan innehålla farliga ämnen (Kinaplast). Källsortera plastförpackningar Källsortera hårdplast	X		A	
Utred robotsortering för utsortering av plast från avfall	Förstudie pågår inom DalaAvfall	X		BB	
Plast i offentlig verksamhet					
Ta fram upphandlingspolicy som stödjer mål om inköp av plast	Beslut i KF och regionfullmäktige		X	BB	
Kartlägg process för inköp av plast i offentlig verksamhet			X	BB	
Ta fram utbildningsmaterial för beställare, miljöstrateger och inköpare kring inköpspolicy	Ta inte fram, det finns redan material. Sammanställ och anpassa.	X		B	

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Verksamhetsutveckling – som styr bort från beteende att köpa in plast (säkerställ implementering)	Alla måste vara föredömen		X	A	
Återbruk glas etc från storkök i förskola			X	B	Förslag
Övrig plastanvändning					
Initiera regional plastrådgivare	Ex via Dalarna Science park, syfte bidra till näringsliv och offentlig sektor Ej förslag åtgärd	X		A	Kan breddas
Utveckla styrmedel avfallsförbränning	Differentiera avgifter baserat på fossilt innehåll Kan innefatta studier om förutsättningar	X		B	
Företagsstöd till tillverkare	Se över plastanvändning och möjligheter			B	Förslag
Utveckla krispaket klimat för hushåll				B	Förslag